

524

33
524

713

Skol. P. Meisters
Rujiena.

W. Liebknechts.

Par nodokļem.

Runa reichstaga 1875. gadā.

Tulkojis

Seemelis.

*Meisteru Petera.
26. aprīlis 1875.*

Peterburgā, 1907.

Stelpu Marijas apgādībā.

5 lap.

Vija Lāča Latv. PSR
Vaists bibliotēka

~~70~~ 5.2127
0309056494

Типографія Шестаковского, С.-Петербургъ, Загородный пр. № 15.

Negrību šahst ištiršajumu par to, kahdi nodokli labaki — teešchi waj neteešchi. Pee leetu tagadejā stahwokla newar nemas buht taišnigas nodokli šmaguma išdališchanas ne pee teešcheem, ne pee neteešcheem nodokteem. Pate muhšlaidu šabeedriško atteezibu daba tahda, ka katru nodokli — kahdā weidā ar' to neušliktu un kahdu ar' tam nošaufumu nedotu, — katru nodokli augstakās šchīras ušwel uš plezeem semakajām, darba kaušchu šchīram, kuras rašcho wišas wehrtibas, un tā rada, pats par sewi šaprotams, — qri wišu to, par ko jamafšā nodokli.

Mehs, šozialdemokrati, neejam nebuht katras nodokli paaugstinašchanas, katras walsts išdewumu pawairošchanas prinzipielee pretineeki. Bet mums weenmehr pirmajā weetā stahw jautajums:

Rahdeem noluhkeem wajadsigs jaunais nodoklis?

Ja leeta atteektos uš tautas posta atweeglinašchanu, tad nekahdi jauni nodokli mums neišliktos par daudš augsti. To pašchu mehs teiktū, ja buhtu runa par školās stahwokla pazelišchanu, kura Wahzija pamesta tiš aplaunojošchā negahdibā. (Šauzeeni: „O! Oho!) Šuhs kungi šauzeet „oho“? Es jums uš to teišchu, ka ar štatistiku rofās war jums peerahdit to šaktu, ka Wahzija un špezieli Pruhšija školās leeta atrodas pašchā wisbehdigakā stahwokli, ka kareiwibas walsts ir išpostijusi inteligenzes walsti. Tā tad jajautā, kahdeem noluhkeem wajadsigi jaunee nodokli, kapehž wiau eewajadšejees waldibai? Šchinis deenās tika liktš preešchā 1876. gada budšchets. Wairak nefa dewinas dešmitdakaš no walsts išdewumeem tur atteezas uš militarisma kara mehrkeem. Šchis weenfahrišchais šakts ar apšchilbinošchu škaidribu rahda, ka tagadejā walsts ihstenibā ir kara walsts, — walsts, kurā walda kareiwneeziba. Truhkstošchā nauda wajadsiga kareiwneezibas mehrkeem. Kas stahw uš tagadejās šistemas pamateem, tam naw teešibas pelt šcho budšchetu, tas no šaktu

logikas teef peepeests isteift peefriřchanu wiřeem lihdsfelleem, kuru wajadsigi pawairoto iřdewumu řegřchanai. Kara nodokli aprij beřgaligas řumas, kara wajadsibas arweenu peeaug, un řas atteezas uř budřřetu, tad řaldatu walřtij winřř nauw nebuřt par augřtu. War nořtriřdet dařřus atřewiřřřkus punktus; war atrarřt nepilnibas gan řřur gan tur; bet wiřpahrim — teiřřřu gluřři řřaidri — es atrodu budřřetu par řoti mehremu. Algas augřtateem eerehđneem un ofiřeereem, beř řřaubam, par daudř leelas, tur waretu un wajadsřtu pulka řo iřłaiřt; bet galwenos iřdewumos — řaldatu uřtureřřanai — neweens peřř taiřniibas neatradis pahrmehribas. Taiřni otradi! Neweens no mums nenoleegs řo řaktu, řa muřřu wahřu řaldats dabu par daudř nepeeteefořřu algu preeřř tam, lai řpeřtu apmeerinat nepeezeeřřamafas đřihwes prařibas; ir jau tatřřu atřiřts řakřs, řa blafus řřim ofiřialajam kara budřřetam pařtahw weřł zits, neofiřials, kuru teeřři řamafu wahřu tauta — řaldatu wezafi un radineeki. Un řřis budřřets gan nebuřs mafaks par ofiřialo.

Ja mehř atřiřitam, řa karařpeřřs řawu tagadeřu řtahwofli nepeezeeřřamš, tad mums ari jaatřiřřt peeteefořřa budřřeta nepeezeeřřamiba. Un řa řa newar leegt, řa tagadeřais budřřets nepeeteefořřs řareiwneeřřibas wajadsibam, tad mums jaatřiřřt, řa walřtij teeřřiba peeprařit peřř jauneem nodokleem.

Bet waj walđořřu militarifma řifřtama teeřřam nepeezeeřřama? Waj teeřřam wina atnes labu tehwiřai? Waj wina řařřanořama ar tautas intereřem? — Wiřs atřarajas no řři řautajuma. Mums teiz: muřřu tagadeřu militarifma organifazija — wiřłabafais eefahrtojums, řahđs jel pawiřam eeřpeřřams; katra zita militarifka kara řifřtama — mums teiz — nederiga jeh, wiřmafakais, ar gluřři wahřu wehřrtibu. Es tam pretojos wiřřingrafu weidu. Es apgalwořu, řa řa karařpeřřa řifřtama, kuru man bij gods jau 8 gadus atpafak reičřřtagu aifřřtahwet, — tautas karařpeřřs — daudř noderigaks tehwiřas aifřřargařřanai, leelafu mehřu weizina řpeřřu attiřřrtibu, neřa pařtahwořřa karařpeřřa řifřtama, kura řřimbrihřřam Wahřija aifřřneegufe řawu augřřtako pilnibas pafahpi. Gan taiřniiba, mums beeřři teiz, řa mums Wahřija eřot wiřpahřeja kara řłauřřiba. Bet řungi, řa ir řiřija*), řas ir

*) řiřija — eedomats, teeřřamiba neeřřořřs jehđneens.

tās politiskās leekulības dšemdejums, ar kuru šāvā laikā valsts kanclera kungs plahtijās. Pee mums nepastahw wispahreja peespeesta kara klawšiba. Tikai masakums no wiseem uš šcho klawšibu špehjiigeem Wahzijas eedšihwotajeem nes plinti un mehginajas eerotšchus leetot. Ja mums buhtu milizijas sistema, tad mums buhtu wismaš, 2^{1/2} reiš wairak šaldatu, neka tagad. Un ja peepilditos ta warenā ideja, ko isteizis tas zilweks, kuru nu zītē tik beeschi un tik labpraht zitos gadījumos, kura garu tik daudšreis issauz muhšlaidu walsts attaišnoschanai — ja peepilditos Fichtes ideja, kuru wišch pahrrunā šāvā „Kunā uš wahzu tautu“, un ja buhtu eefahrtota „leela nazionalas audšinaschanas sistema“, kura šatur šewi šarp zitu, ari jauneklu apmahzibu eerotšchu leetoschanā, — tad mums buhtu militschu pulks, kuršch pats par šewi buhtu tikpat isweizigs un špehzigš, kā wislabat apmahzitašs pastahwigs kara špehks, un beš tam — buhtu daudš pulzigats, un tā tad daudš labat noderetu tehwijās aišfargašchanai.

Behdejais karšch dewis praktisku šlehdšeenu atteezotees uš tautas kareiwju un pastahwošchu pulku šalidšinaschanu wiņu šamehrigas wehrtibas šinā. Bajadšewa tikai dašchas nedelas, lai mehš šakautu Bonaparta pastahwigo šaldatu pulkus. Dašchi štipri ahmura treezeeni — un pastahwigais karaspehks šatreektš guleja šemē. Bet waj ar to bij nobeidšees karšch? Ne, wehl wešelus šešchus mehnešchus turejās pretim improwiſetee, beš nekahdas šagatawošchanas šariškotee tautas karapulki. (Šauzeeni: „Pee leetas! Mus nodoklis!) Un, taišnibu šakot, wahzu pastahwigajeem pulkeem nebij weegli wiņus ušwahret! Katrā šinā tautas kara pulki, neškatotees uš to, ka wiņi tika eefakti wisnelabwehligatajeem apstahkleeem waldot, išrahdijās daudš noderigati tehwijās aišfargašchanai, neka pastahwigais karaspehks.

Tas, kungi, noder kā peerahdijums, ka milizija labat špehji išpildit to pašchu lomū karā, ko pastahwigs kara špehks. Šinams, tautas milizijas sistemai ir weens truhtkums . . . Kašds no muhšlaidu wiseemehrojamatajeem kara wadoņeem, maršchals Kadezkijs, šaka: militariško (kara) prašibu šinā pret šcho sistemu newar neko eebilšt, bet pret wiņu zelas politiskās eerunas. Kas tās par „politiskām eerunām“, mani kungi? Miliziju, t. i. teešcham „apbrunotu tautu“ war leetot tikai pret ahrejo eenaidneeku; wiņu newar

isleetot pret tā ļauzamo, eefšhejo eenaidneeku, newar isleetot kahtu kundsiņas ufturešhanai. Un Wahzija ņaldatus grib isleetot taiņni ņhim noluhkam. Tas atklati išteikts kara budšeta motiwejumā. Es tos ņhe nolafišhu; tas nebuhs ilgi — pawiņam ir tikai daščas rindinas:

„Dfizeerim, kurņch iņpilda Altonas komandanta ufdewumu un lihds ar to eenem ari Hamburgā ņtahwoņhā garniņona wirņneeka weetu, peenahkas ņabeedriņkas kahtibas trauzejumu gadijumos uņnemtees wiņu to kara pulku wadibu, kuri atrodas zitās pilņehētās un apkahtnē ap Altonu un Hamburgu.

Wo ņhi paņkaidrojuma redņam, ziņ leelā mehrā jabaidas ņchahdu kahtibas trauzejumu no ņinamas ņchahamas daļas tureenes daudņo eedņihwotaju. Katrā ņiņā tas ihpaņchumu daudņums, kurņch tur apņargajams tahdos gadijumos, un Hamburgas leelā noņihme — peeņchir tur katram kahtibas trauzetajam ņewiņchki ņwarigu raksturu; energiņka, ahtra ņchahdu trauzejumu apņpeeņhana gluņchi nepeezeņchama. ņhis pehdejais mehrkis dara par nepeezeņchamu, no militariņka redņes punkta, ņewiņchka komandanta eezelņchamu.

Taiņni tas pats, tikai druņzin ihņaki, teikts ari par Frankfurti uņ Mainas, kur uņ neleela apgabala dņihwo pulka eedņihwotaji, kuri pa daļai weegli padodas agitazijas eepaideem.

Leekas ņkaidraki naw nemas wjadņigs! Mehņ tagad ņinam, kur leeto Wahzijas karaņpehtu un muņhu waldineeki negrib peeņriņt milizijas ņistemai, kura neņalihdņinami lehtaka, kura daudņ maņat noņpeeņch tautu finanzielā ņiņā. — Es teizu: daudņ maņat noņpeeņch tautu. . . Deeņcham, ja peenemam par pamatu ņchweizijas budšeta datus, tad iņnahk, ka tautas armija, kura buhtu 2¹/₂ reizes leelaka par tagadejo wahzu armiju, iņmaņatu mums tikai puņi no tam, ziņ tagadejais kara ņpehts iņmaņā, un pee tam, ņaldati klawiņbas laiķā tiktu daudņ labat uftureti neļā tagad.

Bet — mums loti beeschi atbild: mehņ tatņchu newaram atbruhotees tagadejā laiķā, kad wiņa Eiropa no galwas lihds kahtjam apbruhota. . . ņinamā mehrā — tas gluņchi pareiņi, bet kahehņ gan

wiſa Eiropa apbrunota? Kapeh3 gan par mums katru brihd' lido kara breeſmu draudi? Waj ſchis paſtahwigās kara breeſmas neatkara-
 rajas no politikas ſakareem? Waj winas nawa gluſchi dabigs, nei-
 behgams auglis no tās politiſkās ſiſtemas, kura walda i ſchaipus i
 winpus Keinas? Cedomaſimees, kungi, kà pirms 1870. gada Fran-
 zija un Wahzija teeſcham walditu iſta brihwiba: waj tahdà gadi-
 jumà buhtu pawifam eeſpehjams karſch? Waj gan brihws frantſchu
 ſemueeks, brihws frantſchu ſtrahdneeks, brihws frantſchu pilſonis lautos
 ſewi uſmuſinat pret wahzeefcheem? Waj brihws wahzeetis lautos
 ſewi uſmuſinatees pret frantſcheem? Mums frantſchi itin neko naw
 nodarijuſchi, frantſcheem wahzu tauta naw neko nodarijuſe. Tauta
 nowehrſtos no teem, kas winu gribetu aiſſaukt karà, un teiktu wineem:
 „Juh3 gribat diwkauju? Labi, bet tahdà gadijumà riſtojat newis
 tautu diwkauju, bet perſonigu diwkauju, — ta dos jums, kaujas
 miſlotaju kungi, eeſpehju ſawà ſtarpà iſplehſtees! Bet tautai naw
 nekahda dariſchana gar juh3u kildam un pluhſchjanos! Brihwa
 tauta ſche un tur, — tikai ta waretu noderet par wiſdroſchako
 meera kihu, par weenigo pateefo meera galwojumu. Wahzijas un
 wiſas Eiropas tagadejais ſtahwoſlis neſazel brihnumus tam, kas ſeko-
 jis leetu attihſtibai. Katrs prahtigs zilweks wareja paredset tahdu
 ſtahwoſli. Kad 1870. gadà pirmo reiſ uſ deenas ſahrtibas nahza
 jautajums par Eſaſas-Rotaringijas peeweenoſchānu, — no ſozialde-
 mokratifko reichſtaga deputatu maſà pulzina atſkaneja protests. Wehs
 iſteizām, ka ſchi peeweenoſchāna ir neween noſeegums — noſeegumam
 loti maſs ſwars politikā, kurai naw ihpaſcha tikumiſka redſes punkta,
 — ka ſchi peeweenoſchāna kautkas dauds leelaks, nekà noſeegums, ka
 wina ir — kluhda; ka Eſaſa-Rotaringija buhs kà ſtabarga Wahzijas
 meeſà, ka wina taps par wahzu Weneziju; ka waras pawairoſchānās
 weetā radiſees winas pamafinaſchānās un zaur to radiſees awots
 paſtahwigām kara breeſmam; ka zaur to tiks raditas un paſtahwigi uſtu-
 retas niſnas frantſchu duſmas pret mums; ka tas padaris Franziju
 par ſabeedreni katrai pret mums naidigai walſtij, un ka politiſkās
 warenibas ſmaguma zentrs pahrzelfees newis no Pariſes uſ Berlinu,
 bet no Pariſes uſ Peterburgu, un ka muhju „dſimtais draugs“
 (Erſfreund), kurſch tur uſ Newas kraſteem ſehſch, taps par Eiropas
 liktena lehmeju (ſtiprs uſtraukums).

Presidents. Man tagad nahkas luhgt oratora kungu turetees pee leetas.

Liebknechts. Es taisni par leetu runaju. Peeprafijums pehz nodokleem atrodas sakara ar tagadejo finantſchu ſtahwokli, un finantſchu ſtahwoklis — ar muhsu politiski ſtahwokli, ar waldoscho ſistemu. Weens no otra naw atſchiramſ.

Mani kungi! No ſchi redses punkta mehſ protestejam pret peeweenoschamu. Mehſ iſteizam, ka no tas Wahzijai pastahwigi draudes kara breefmas, ka no tas ka neisbehgamas ſetas, buhs Wahzijas brunoschanas peeaugſchana, ka us mums gulſees jauni nodokli. Pret to teepas; mums atbildeja: ja frantſchi buhschot galigi uſwareti, ja wineem buhschot atnemti zeetoschni Straſburga un Meza — tad wiini wairs neusdroſchinaschotees ſahkt pret Wahziju karu, tad wareſchot atweeglinat kara ſmagumu, kurſch gut us wahzu tautas; Wahzijai atnahſchot meera, brihwibas un labklahjibas era*). Nu, kungi, no ta laika pagahjuſchi peezi gadi. Kam bij taisniba, — waj ſozialdemokrateem, kuri peeweenoschanai pretojas, waj leelajeem walfis wihreem un walfis wihru preeſchſtahwojem, kuri toreiſ pret mums uſſtahjas? Wiſs, ko mehſ tolaik paredſejam, peepildijees; un finanzielo gruh tumu, kuru tagad waldiba ſajuht, war teeschi iſflaidrot ar tolaik padaritam politiskam kluhdam. Tas wiſs — aſinu un dsels politikas reſultats (iſnahkums). Ta mums nedaudſos gados atneſuſe trihs leelus karus, no kureem otrais neisbehgamibas zela ſetoja pirmajam, treschais tas paschas neisbehgamibas dehl otrajam. Tahda politika, ja tai netiks gals padarits, muhs eeraus ari tahlafajos karos. Waj no 1870. gada ſahkot paweeclinajuſes wahzu tautas nesama nodoklu nastu? — Ne. Nodokli pawairojuſchees. Waj pamajinajuſchees kara draudi? — Man leetas, ka teem, kuri wehl ſchaubas, ka mehſ pastahwigi dsihwojam kara breefmu gaitas, peetiks no weena aſtrahdijuma us pagahjuſcha pawafara notifumeem. Utzeratees, tad peepeschi iſzehlas uſtraukums: weena waldibas turetajeem tuwu ſtahwoscha laſtrakſta parahdijas rakſts, kurſch paſludinaja, ka paredsams karſch. Tika iſdots aſleegums ſirgus iſweſt (us ahrſemem). Dfizioſa preſe, kura, ka wiſeem finams, wiſa teef „no augſcheenes“ wadita, eewetoja

*) Era — laithnets.

tahdus rakstus, kuri katru pahrleezinatu, ka karšch mums draud wistuwatâ laika. Gan taisniba, lihds karam mehš nenoklūwâm, bet angļu parlamentâ aiššfahrtee atklahjumi peerahdija faktu, ka kara gaidas teešcham bijuščas pilnigi pamatotas, ka kara apdraudiba bijuše glušchi nopeetna, ka teešcham pastahwejis nodoms aišsteigtees Franzijai preekščâ un šahkt karu, nenogaidot ta laika, kad wina buhs pašpehjuši tiktahlu apbrunotees, lai westu karu winai labwehligos apstahklos.

Mani fungi! Naw eespehjams išdomat wairs ašafu nošodijumu wišai politikai, šewišchi tai, kura parahdijâs Ešafas-Lotaringijas peeweenošchanas gadijunâ. (Sauzeeni: „Pee leetas!). Nu, un ko tad mums wehl šchi peeweenošchana atnejuši? Brihwiba aprobeschota wišâs leetâs; prešes brihwibas pehdejais atlikums, kuru mums atstahjuši reakzionarâ Manteifela waldbiba, išrauts mums no rokam . . .

Presidents: Dratora kungs tagad galigi nowehršees no leetas. Greeschos pee wina ar pirmo atgahdinajumu turetees pee leetas un aišrahdu uš atgahdinajuma šekam, kuras usleek noteikumi par debatu fahrtibu.

Liebknachts. Kungi! Jums tomehr buhs janoklaušas wišs, kas man jums šakams! (Smeekli). Naw nekahdi eespehjams atšchirt waldbibas peeprašijumu pehz jauneem nodokleem no politiskâ stahwolka, un — man leetas — prezidenta kungs, kurušch nupat pašludinaja, ka „pirmo“ reiš man atgahdinot turetees pee leetas, pats ar to atšinis, ka es lihds šchim ešmu darijis pilnigi pareiši, pahrrunadams ahrejo politiku. (Smeekli).

Presidents šahkt šaidrojumu par debatu fahrtibas noteikumeem. To noklaušijees Liebknachts turpina:

Labi! (Smeekli). Nerunašim par politisko krišji, kuru pahrdišhwojam šchopawasaru, — mehš jau trešcho gadu zeešcham no zitas krišjes, ekonomiskas krišjes, par kuru nopeetni padomat laiks, teešcham, jau šen. Kad no tautas praša nodoklus, tad tautai wajag atraštees tahdâ štahwolki, ka wina nodoklus war maksat. — Par krišji, kuru mehš pahrdišhwojam, pehdejâs deenâs pulka runats. Par wina eeminas pat troka runa. Wina to pilnigi atšihst, lihds ar to atšihdama ari pilnigu waldbibas nespehjibu šchis krišjes preekščâ, jo

šchai runā minets, ka šchahdas krišes pa laikam periodiski atgreeschotees, ka winas esot, tā šakot, neišbehgamas dabas parahdibas. Protams šchis krišes neišbehgamas muhslaiķu šabeeḍribā; tas pilnigi pareiši, un buhtu nejehdšigi, ja kahda no daščhado ekonomišto wirseenu partijam šaktu weena otrai pahrmest, ka šchi otra wairak wainiga pee tagadejās krišes. Krišes zehlonis atrodas tagadejā kapitalistiķkā raščhoščhanas weidā, kurščh špeeščh raščhot bej kahda plahna, raščhot weenigi privato uščehmeju intereščhu labā, un nenofahrto wispahribas intreščhu labā, raščhoščhanu un patehreščhanu ar zentralas wadibas palihdšibu, — nenofahrto tā, ka raščhoščhana waretu eet weenihdšibi ar patehreščhanu. Pee tagadejās raščhoščhanas fahrtribas juhs newarat nowehršt krišes, un šchi fakta konstatēščhana šatur šewi bankrota paščludinajumu muhslaiķa šabeeḍribai; tomehr pee jauno nodokļu projekta apšpreeščhanas wisleelakā šwarā šinat, ka wiša Wahzija breešmigi zeeščh no šchis krišes. Runā, ka nemas jau ihsta truhkuma neesot. Bet es jums, kungi, teiķščhu: truhkums špeeščh, šmags truhkums . . . Teem no jums, kuri šchāubas, es teiķščhu: ejat uš Sakšijas kalneem, ejat uš Keinu, uš Silešiju, uš Lufenwalbi, kur es wehl watar biju — ejat un juhs tur eeraudšišat zilweķu nabadšibas ainu, kura širdi plehščh puščhu (uštraukums). Kofkatatees šchai ainā un tad — ja teekat galā ar šawu širds apšinu — uštraujat wehl jaunus nodokļus šchai nabaga zeetejai tautai! . . Bij išteiķts — šinams gan, newis reichstaga, tomehr no laudin, kuri peeder pee reichstaga un eenem weetas administracijā — bij išteiķts, ka Wahzija raščhoščhana išmaksajot par daudj dahrgi, ka darbalga esot par daudj augsta. Tas naw taišniba! Šhtenibā, Wahzija darbalga nekad naw bijuše par daudj augsta. Paaugstinatā darba alga ruhpnēezibas seedu laikōs naw nefas wairak, tā druščinas, ko bagatee darbderēji nomet darblaudim. Nekad darbalga naw bijuše tif augstu, ka strahdneeku šchēira waretu apmeerinat šawas nepeezeēščhamās wjadšibas, kuras zilweķa dšihwi padara panešamu, — tā tad ari naw ko runat par to, ka strahdneeku šchēira warot nogrint lepnibā, kā to daščhi apgalwoja. Un tomehr, no ministrijas šehdekleem tika išteiķts, ka darba alga esot par augstu, ka wina japamašnot wahzu ruhpnēezibas intreščhu labā. Wuhšu burschuasija wišās darba nošarēs ar preeķu šekoja šchim padomam, punktigi ispildija winai ušrakštito rezepti

un pašeminaja strahdneeku algu lihds wišpehdejai robeščaj. Pehz tam ņahās — un wehl tagad turpinās — wešelu strahdneeku pulku atlaiščana no darba, un — tas gan išteekas kà pretruna — darba truhkumam pašahwot no, ņamehrà nemot, maņak strahdneekem, kuzi wehl palikušči weetās, praša garaku darba laiku. Strahdneeki, gribot negribot, peepšesti padotees ņhim prašjumam, jo no teem strahdneekem, kuzi iņmesti no darbdewejeem uš eelu, ņastahdijusēs armija, kura konfure ar neišweesteem strahdneekem, — armija, ar kuras palihdsibu pehdejos pilnigi drošči war turet ņawos nagos un nošpeest winus pehz patikas. Sinams, naw jau ko brihnetees, ka tuhliu, lihds ko no weena ministra mutes atņkaneja ņauzeens: „strahdneekem wajaga dabuht maņaku algu!“ — tad ņhim ņauzeenam kapitaliņti steidsās ņetot wišpilnigakà mehrà. Bet pateizotees ņčaj algas noņiščanai, pateizotees ņčaj ņemajai algai, pateizotees bešdarba ņpaideem, kuzi pašahw lihds ar ņemo algu, — radees tahds stahwoflis, kà tautai naw nemaš eepšehjams maņkat jaunus un atkal jaunus nodoklus. Man gribetos eeprašitees ņče klahst ešoščam ņinantšču ministrim, kahdà zekà winam išdeweēs ņameerinat ņawà starpà ņhis diwas leetas, no weenas pušes — iņņludinat loņungu (ņauzeenu): „algas pamasiuščana darba tautai!“ un no otras pušes — praņit darba tautai jaunus nodoklus, ņčaj paščai tautai, kuzi waj nu pa wiņam laupita darba un pelnas eepšehja, waj kuras darbalga nodņihla lihds wišņemakai paņahpei, lihds „bada algai“ (Hungerlohn)!

Negribu eedņilinatees jaunpeeprašito nodoklu ņihkumos. Mums pilnigi weenalga, waj nodoklim tahds, waj žitads noņaukums, waj tas buhtu birščas, waj tabaņas, waj alus- waj wehl kahds žits nodoklis. Eš jau eeminejos, ka tagadejos apstahklos katrs nodoklis ar leelaku waj maņaku ņwaru gulstas uš darba kaušču plezeem. Tauta zeepšč truhkumu. Ehis truhkums naw winas waina, bet nederigàs tagad pašahwofčhàs ekonomiņkàs ņistemas waina. Lai gan pareiņs trona runas aiņrahdijums, ka tagad noteekoščhàs ruhpneezibas krihšes neišbehgamas burščujiskà walņti, tad tomehr, ņo otras pušes ne maņak pareiņi ari tas, ka Wahžijà krihje paafinajušēs zaur liņumdoščanu. Wahžu keiņara-walņts liņumdoščana taiņnibu ņakot, ir liņumu doščana leelo kapitalu un leelkapaliņtu, leelburščuju labà. Noahrđiti pehdejee eepšogojumi, kuzi aiņņargaja ņihko kapitalu no leelkapitala eelauščanàs, un tahdà ņahrta reichstaga liņumdoščana, beš ņchaubàm eewehrojama

mehrà weizinajufe to klijnu, kurà eekluhs sikhlais kapitals. Tapat newar noleegt ari to, ka krahpneezibu, par kuru nesen reichstagà wifü atbildibu uskrahwa wahzu tautai, — ka fcho krahpneezibu taiñni weizinajufhas wahzu waldibas augstakàs eestahdes. Mani kungi! Tautai naw ne mafakà fakara ar fcho krahpneezibu! Ne tauta to wadjufe; tauta naw pee tàs peedalijufes! Tauta kreetna! Ikreis, kad tautai teefcham ifdewees eeguhf waru, ikreis tauta apleezinajufe, ka wina kreetna zaur un zauri. Utgahdinafchu juus leelo frantschu revoluziju 1830-tà un 1848-tà gada revoluzijas Parife, atgahdinafchu Parifes komunas, ari muhsu marta revoluziju, — wifur un weenmehr tauta atfinufe ihpafchumu par „fwehtu“, negribedama, ka to famainitu ar sagleem. Un tagadejâ gadijumâ ari — ne tauta saga; no augfcheenes rahdija paraugu, no augfcheenes weizinaja krahpneezibu, un — tam wajag buht fche iffazitam — krahpneezibu weizinaja pate keifaristes waldiba... Wehl nesen muhsu preefchâ fche reichstagâ bij inwalidu fonda leeta. Ihstajeem keifaristes dibinatajeem, teem, kuri zehluſchi keijara-walsti ſawâm Franzijas kara-laufos ifleetam aſinim, teem wahzu reichstags bij nodibinajis ſewiſchku fondu, kurefch wifadâ ſinâ bij tik bagatigs, ka waretu lihdfet truhkuma maſinafchanai inwalidu ſtarpâ. Un luhf, mani kungi, tagad ifrahdijees, ka no fchi fonda, kuru nodibinajufe keifaristes preefchſtahwneeziba un kuru wiſa tauta weenbalfigi atfinufe par labu, — no fchi fonda milfigas ſumas aiſdotas ſchaubameem zilwekeem un eewetotas tahdos uſnehmumos, kurus nefahdâ ſinâ newar noſaukt par „ſolideem“; ziteem wahrdeem, no inwalidu naudas, no tàs naudas, kuru wajadſeja uſſtatit — ihpafchi teem zilwekeem, kuri ſtahw walits augfchgalâ — tà fwehtu pateizibas ſihmi, — no fchis naudas, es ſafu, milfigas ſumas, weſeli miljoni iſdoti zilwekeem, kuri ar to riſkojuſchees tà, ka waru taiñni teift: ar inwalidu naudu weizinata krahpneeziba.

Tas wehl maſ — inwalidu nauda, kura ſchajos krahpneeku uſnehmumos eeguldita, atrodas breeſmâs: ta neſ' waj tiks atdota. Neſen reichstagâ tika mehginats fcho leetu noſlahpet; bet pateefibai janahf klajâ un wina nahfs ar wiſeem ſchurp atteezigeem ſſaitleem. Paſchu ſafu, tahdâ weidâ, ka es fche attehoju, neweens nedrihfkt noleegt. Mums paſchlaif peeteef ar to, ka tai krahpneezibai, kura tagadejo ekonomifto krihſi padara ſaunafu un weizina to, tai krahp-

neezibai, kura eehdufēs šabedribas augstajos šlahnos, kura dšiki eefuh-
kušees eerehdneezibas aprindās — šchai krahpneezibai šneegta palih-
dšiba teešchi no augšcheenes. (Smeekli.) — Nešmejatees mani
fungi! Veetai par daudš nopeetnis raksturs. Atgahdinašchu jums
tīfai weenu faktu: atzeratees, ka šcho pašchu jautajunu aifkustinaja
zitā weetā deputats Lafters, ka tad ruhpejās par to, lai nošlehptu no
atflahtibas gaismas šcho behdigo, loti behdigo leetu un eekahrtoja tā,
ka leeta tīfa nodota karališkai komiškajai, kuras šlehptuwēs beidsot šchee
kauna pilnee fakti tīfa paglabati! . .

Presidents. Dratora kungs tagad, azim redsot, neturas pee
leetas. Atgahdinu winam otru reiž.

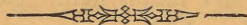
Liebknechts. Ešmu ispildijis šawu peenahkumu; man leetas,
ka ešmu wižu laiku turejees pee leetas. Protams, man truhft eespehjas
protestet pret to, ka šche teef tulkoti statuti par debatu kahrtribu: mans
protests buhtu par daudš wahjich.

Deesgan! Mans peenahkums protestet pret jaunu nodoklu uš-
kraušchamu, lai wini buhtu, kahdi buhdami. Tagadejai sistemai, kura
šaimneeko politiskā, ekonomiskā un katrā zitā laukā tautai wiskaitiga-
kajā weidā; kura Wahziju šamaitā un nošpeesch wehrdšibā, kura to
tura pastahwigās kara breešnās, kura uškrauj tautai nepanešamas
nastas, — šchai sistemai mehš, no šawa redses punkta, attei-
zamees šihmet jeb kahdu nodokli, jo, pehž manas dšikakās
pahrleezibas, katrs nodoklis tīftu isleetots tautai naidigeem
mehrkeem.

Mani fungi! Reichstags ar šawu wairakuma špehtu pilnigi
peetriht tagadejai politikai, tikpat eesšchejai, kā ahrejaj; bet šewiškki
winšch peetriht tagadejai ekonomiskai politikai. Tautas azis winšch
lihds ar waldibu pee tās wainigs. Es šinu, ka mehš, sozialisti, šche
reichstagā stahwam pilnigi noškirti. Bet, mani fungi, wahzu
tautai teešcham peenahzis tas brihdis, kad winai nahkas šewim
noskaidrot, waj wina ari uš preeškchu aifstahwēs to sistemu, kura tautu
šamaitā un isposta i finanzielā, i politikas šinā, jeb waj wina
beidsot neatkritis no tās sistemas, kuru raksturo — minešim wahrdus,
wahrdi wiskaidrak apšihmē prinzipus — kahda nebuht Stiebera waj
kahda nebuht Wagenera peršonas, — ta pašcha kunga Wagenera,

kursch, kà juhs labi sinat, turas pee walsts kanzlera kunga swahrku stuhra. (Seeli smeecli). Mani kungi! Warbuht juhs wehlatees, lai es islaboju şawu teizeenu, lai es şafu otradi, ka kungs walsts kanzleris peekheeres pee Wagenera şwahrkeem? Nu ja, kad atzeramees sinamos notikumus, tad pehdejais teizeens buhs warbuht pareifaks. (Ustraukums).

Tà tad, muşju dewise weentahrşcha: tagadejai sistemai — neweena fenika, kashda nodokla weidà to ar' neprafitu! Galigi şaraujam şaites ar şcho sistemu?

Lasitajeem!

Pehdejâ laikâ no lasitaju puſes beeschi djiird ſchehlojamees, ka femakee polizijas eerehdni, ſewiſchki uſ laukeem nemot noſt grahmatas, kuzâm naw wirſu drukats, ka tâs no zenſoras atwehletas. Aisrahdam lasitajeem, ka ſchahda riſziba naw uſ likuma pamatota, kamdehl pret winu zelama eeruna tuhliſt uſ weetas, waj ari par to jaſino atteezigo eerehdnu preekſchneezibai. Tâ ka pehdejee likumi par grahmatu un broſchuru drukajchanu un to leetoſchamu lasitaju un ari femako eerehdnu ſtarpâ wehl wiſai maſ paſihſtami, tad ſcheit aisrahdam, ka **zenſura ari preekſch grahmatam un broſchuram uſ 26. aprili 1906. g. Wisaugſtati apſtiprinato likumu pamata atzelta.**

Atteezigais likuma pants, kurſch nodrukats ari „Wisemes Gubernas Awijes“ Nr. 68, ſkan ſchahdi: **Cepreekſcheja zenſura, ka wispah-rejâ, tâ ari garigâ preekſch wiſeem walſti iſnahkoſcheem neperiodiſkeem iſdewumeem, kâ ari preekſch winos eewee-toteem un ari uſ atſewiſchkâm lapam drukajameem ſihmejumeem, top atzelta.** Ta ka lasitajeem war raſtees waja-dſiba ari peh3 ſchi panta freemu tekſta, tad pahdrukajam wianu te iſ Wisemes Gubernas Awijes Nr. 68.

Лифляндскимъ Губернскимъ Правленіемъ доводится симъ до всеобщаго свѣдѣнія опубликованный въ № 107 Собранія узаконеній и распоряженій Правительства отъ 3 мая 1906 года, за № 637 Именной ВЫСОЧАЙШІЙ Указъ Правительствующему Сенату слѣдующаго содержания:

Именнымъ указомъ Нашимъ, 24 ноября 1905 года Правительствующему Сенату даннымъ, Мы поручили Совѣту Министровъ разработать временныя постановленія въ отношеніи иныхъ, кромѣ періодическихъ, изданій. Нынѣ, по

разсмотрѣннїи Государственнымъ Совѣтомъ составленныхъ въ исполненїе сего Совѣтомъ Министровъ временныхъ правилъ для неповременной печати, Повелѣваемъ:

I. Предварительную цензуру, какъ общую, такъ и духовную выходящихъ въ Имперїи неповременныхъ изданїй, а равно помѣщаемыхъ въ этихъ изданїяхъ и выпускаемыхъ отдѣльными листами эстамповъ, рисунковъ и другихъ изображенїй, отмѣнить.

Saprotams, ka peh3 ņahda **Wisangņtafi** apstiprinata liņuma naw neras wairs brihw uņ grahmatam drufat, ka tās no zensuras atwehletas un ari tahdas zensuras un zensori pawisam wairs naw. Tamdehņ ari eerunas, ņahdas teef zeltas pret pehdejā laikā beņ zensuras atwehles drufatam grahmatam, **ir pret liņumu.**

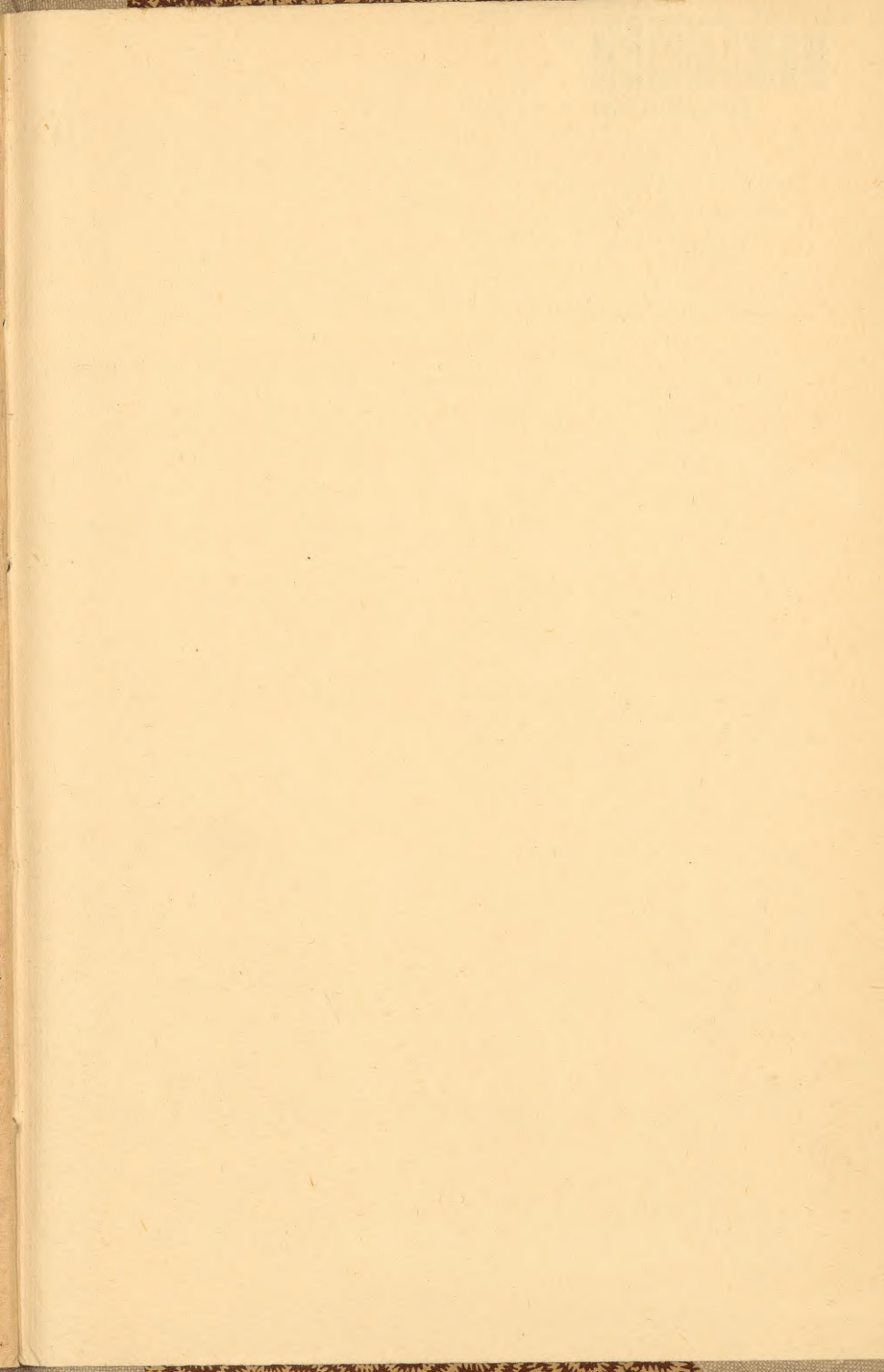
Tikpat **pretliņumiga** ir ari ņahda grahmatu atnemņchana teem laņitajeem, kuri winas par ņawu naudu ņawai leetoņchanai eeguwiņchi, jo ņeho paņchu **Wisangņtafi** apstiprinato noteikumu zeturtais pants noņata, ka nekahdā ņinā nedrihņst poliņijas eerehdni atnemi tās grahmatas, kuras pahrgahjuņchas atņewiņchku perņonu ihpaņchumā winu paņchu leetoņchanai. Tā ka ari ņchi panta freewiņkais tekņts war iņrahditees par wajadņigu, tad peewedam ari to te:

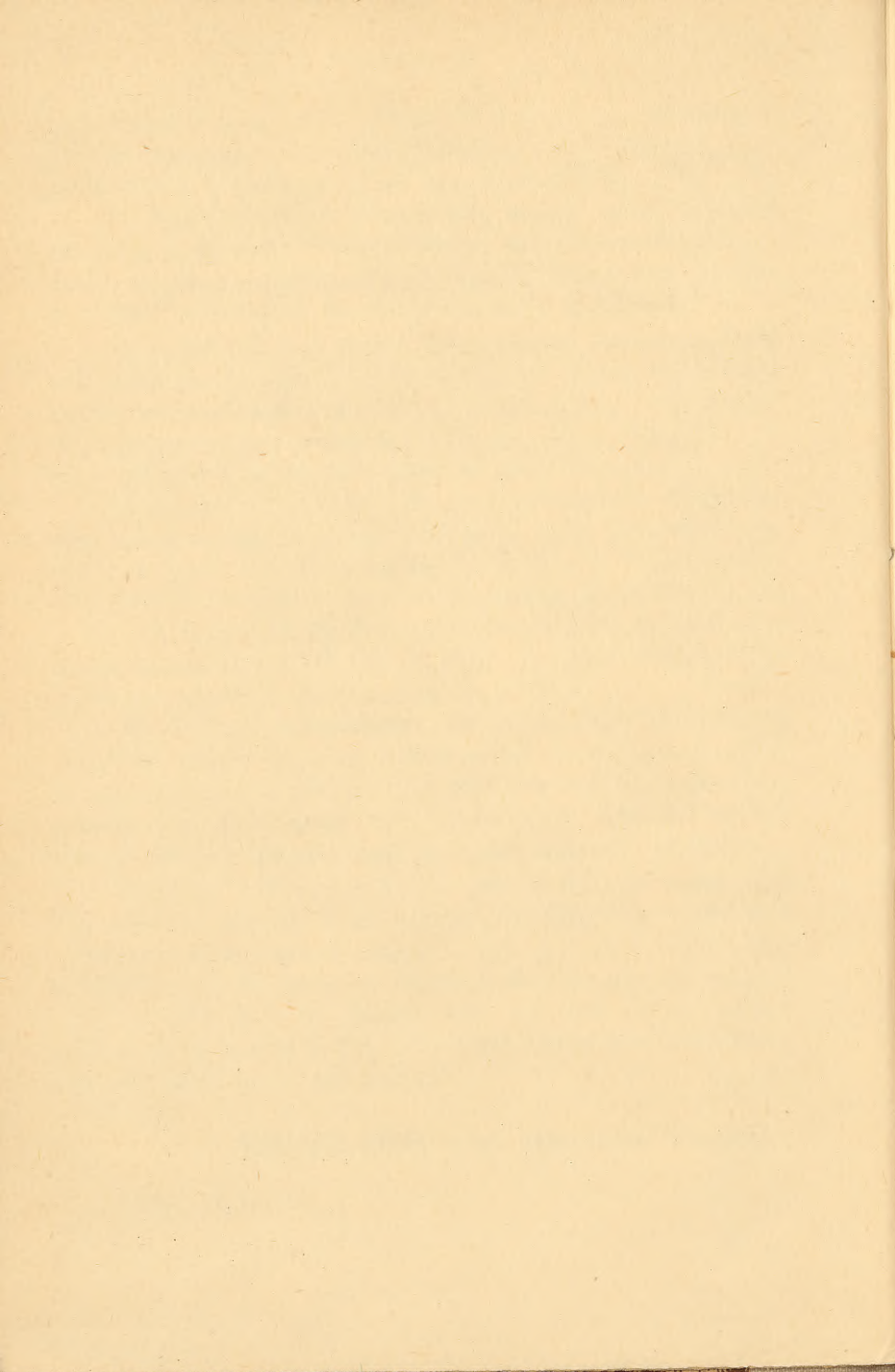
4. Арестъ, налагаемый на отдѣльные экземпляры неповременнаго изданїя, заключается въ отобранїи предназначенныхъ къ распространенїю экземпляровъ неповременнаго изданїя, **кромѣ тѣхъ экземпляровъ, которые перешли уже во владѣнїе третьихъ лицъ для собственнаго ихъ употребленїя.**

ņats par ņewi ņaprotams, ka neweenu laņitaju newar ņaukt pee atbildibas tamdehņ, ka tās nopirzīs grahmatu, kuri naw wirņu drufats, ka ta no zensuras atwehleta. Par grahmatas ņaturu atbild liņuma preņņchā weenigi winas ņazeretajs, waj iņdewejs, bet nekahdā ņinā nedrihņst par to wainot, waj pat ņodit winas laņitaju. Liņums ņkaidri noņata, ka tam pat nedrihņst atnemt neweenu grahmatu, kuri tās ņawai leetoņchanai eeguwiņ.

Wairafi latweeņchu grahmatu iņdeweji.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309056494